

Дурненька

Іван Бунін

З книги "Темні алеї"

Переклад Олександра Грязнова

Дияконів син, семінарист, що приїхав у село до батьків на канікули, прокинувся якось темної гарячої ночі від жорстокого тілесного збудження і, полежавши, розпалив себе ще більше уявою: вдень, перед обідом, піддивлявся з прибережного лозняка над заводдю річки, як приходили туди з роботи дівки і, скидаючи зі спітнілих білих тіл через голову сорочки, з шумом і реготом, задираючи лиця, вигинаючи спини, кидались у блискучу воду; потім, не володіючи собою, встав, прокрався в темряві через сінці в кухню, де було чорно і жарко, як у напаленій печі, намацав, протягуючи вперед руки, нари, на яких спала кухарка, бідна, безрідна дівка, яку вважали дурненькою, і вона, від страху, навіть не крикнула. Жив він із нею з тих пір все літо і нажив хлопчика, який і став рости при матері в кухні. Диякон, диякониха, сам батюшка і весь його дім, вся сім'я крамаря і урядник з дружиною, всі знали, від кого цей хлопчик, і семінарист, приїжджаючи на канікули, не міг його бачити від злісного сорому за своє минуле: жив з дурненькою!

Коли він закінчив курс, — "блискуче!", як усім розповідав диякон, — і знову приїхав до батьків на літо перед вступом у академію, вони у перше ж свято зізвали до чаю гостей, щоб похизуватися перед ними майбутнім академіком. Гості також говорили про його блискуче майбутнє, пили чай, їли різні варення, і щасливий диякон завів серед їх жвавої бесіди грамофон, що спершу зашипів, а потім голосно закричав. Усі замовкли і з посмішками задоволення стали слухати завзяті звуки "По улице мостовой", як раптом в кімнату влетів і незграбно, не в лад затанцював, загупав кухарчин хлопчик, якому мати, думаючи всіх розчулити ним, шепнула здуру: "Біжи, потанцюй, дитино". Всі розгубились від несподіванки, а дияконів син, почервонівши, кинувся на нього, як тигр, і з такою силою жбурнув його геть з кімнати, що хлопчик сторчака покотився у вітальню.

Другого дня диякон і диякониха, на його вимогу, кухарку прогнали. Вони були люди добрі і жалісливі, дуже звикли до неї, полюбили її за безвідмовність, покірність і всіляко просили сина змилюватися. Та він залишився непохитний, і його не посміли не послухати. Надвечір кухарка, тихо плачучи і тримаючи в одній руці свій вузлик, а в другій ручку хлопчика, пішла з двору.

Все літо після того вона ходила з ним по хуторах і селах, жебраючи іменем Христа. Вона обносила, обшарпала, спеклася на вітрі і сонці, схудла до кісток і шкіри, але була невтомна. Вона йшла боса, із торбою з ряднини через плече, підпираючись високою палицею, і в селах мовчки кланялася перед кожною хатою. Хлопчик ішов за

нею позаду, теж з мішком через плече, в її старих черевиках, розбитих і затверділих, як ті опорки, що валяються де-небудь у яру.

Він був виродком. У нього було велике, плоске тім'я в кабанячій червоній шерсті, носик приплющений, з широкими ніздрями, очі горіхові і дуже блискучі. Та коли він усміхався, він був дуже милим.

28.9.40